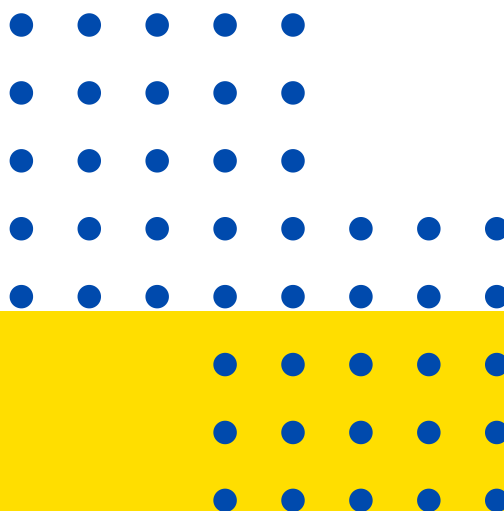




СОЦІАЛЬНО-ОСВІТНІ ДОМІНАНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

матеріали
VII Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції



**Бердянський державний педагогічний університет
Факультет дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
Кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти
Український державний університет ім. Михайла Драгоманова
Київський університет ім. Б. Грінченка**



**СОЦІАЛЬНО-ОСВІТНІ ДОМІНАНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

**SOCIAL-EDUCATIONAL DOMINANTS OF SPECIALIST'S PROFESSIONAL
PREPARATION OF SOCIAL SPHERE AND INCLUSIVE EDUCATION**

**Збірник матеріалів
VII Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції**

22-23 жовтня 2025 року

**м. Запоріжжя
2025**

**УДК 378.091.12:364-43]:37.043.2-056.2/.3
С 69**

*Рекомендовано ухвалою вченої ради
Факультету дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
Бердянського державного педагогічного університету
(протокол № 3 від 29.10.2025 р.)*

Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти : матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції : збірник наукових праць ; укладачі Петровська К. В., Попова А. С. 2025. 358 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти», які виявляють та обґрунтовують тенденції підвищення ефективності підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти. Матеріали збірника будуть корисними для дослідників, науковців, аспірантів, пошукачів, викладачів, здобувачів.

The collection consists of materials of Ukrainian scientific-practical Internet-conference «Social-educational dominants of specialist's professional preparation of social sphere and inclusive education» which defining and explaining trends of increasing of effective specialist's professional preparation of social sphere and inclusive education. The materials of the collection will be useful for researchers, scientists, graduate students, prospectors, lecturers, students.

Автори несуть персональну відповідальність за достовірність наданих матеріалів та правильність цитування.

**УДК 378.091.12:364-43]:37.043.2-056.2/.3
С 69**

Кафедра соціальної роботи
та інклюзивної освіти,
ФДССО, БДПУ, 2025

ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Ірина Андрощук, Валентина Ковальчук. Особливості сформованості лексико-граматичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку з ООП	10
Дар'я Баранівська, Ірина Малишевська. Дослідження рівня готовності педагогічних працівників до психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями мовлення в умовах інклюзивного освітнього середовища	12
Юлія Бовсуновська, Олександр Борецько. Специфіка розвитку мовлення учнів початкової школи з особливими освітніми потребами	14
Оксана Власова, Ірина Кучерак. Арттерапія в інклюзивному освітньому середовищі закладу освіти	17
Тетяна Вознюк, Валентина Ковальчук. Створення інклюзивного освітнього середовища: виклики та перспективи	20
Олена Волочаєва, Ганна Лопатіна. Підтримка здобувачів освіти з розладом дефіциту уваги та гіперактивності у закладі загальної середньої освіти	24
Наталія Голембовська, Олена Мірошніченко. Використання пісочної терапії для корекції мовленнєвих порушень у молодших школярів	27
Ігор Григор'єв, Вікторія Григор'єва. Особливості навчання аудіюванню дітей із порушеннями слуху	29
Анастасія Єськова, Юлія Семеняко. Використання фуд-арт дизайну як засобу розвитку дітей старшого дошкільного віку в інклюзивній групі	32
Олександра Загребельна, Олена Микитчук, Людмила Котлова. Взаємодія логопеда та вихователя у подоланні лексичних труднощів у дітей із загальним недорозвиненням мовлення	35
Тетяна Загорудько, Людмила Котлова. Експериментальна робота з удосконалення соціально-педагогічного супроводу дітей молодшого шкільного віку з ПМР	39
Ірина Зайцева, Ганна Лопатіна. Проектування та оснащення логопедичних кабінетів у закладах освіти	43
Дарія Заяц, Ганна Супрун. Особливості формування слухового гнозису у дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами під час інтегрованих логопедичних занять	45
Олена Іщенко, Людмила Котлова. Сучасні технології та методики, що застосовуються в логопедичній практиці	49
Вадим Кобильченко, Ірина Омельченко. Формування життєстійкості у молодших школярів з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії	53
Марія Койда, Людмила Котлова. Використання дидактичних ігор для розвитку мовлення учнів з ООП	56
Людмила Колодюк, Ірина Малишевська. Рівні права на навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних класах загальноосвітніх шкіл	58
Людмила Комарніцька. Психологічна підтримка як ключовий фактор інклюзивної освіти у закладах вищої освіти	60
Альона Король. Логопедичний супровід у формуванні безбар'єрного комунікативного середовища закладу дошкільної освіти	62

Тетяна Котелевська, Ганна Лопатіна. Соціально-освітній потенціал ігрової діяльності в логопедичній практиці з дітьми дошкільного віку	65
Наталя Малярчук. Створення інклюзивного освітнього середовища для учнів з досвідом міграції у школах Польщі	67
Руслан Новгородський. Вплив соціального середовища на розвиток комунікативних намірів у дітей із РАС	70
Тетяна Онопрієнко, Наталія Лопатинська. Стратегія подолання порушень читання у дітей молодшого шкільного віку з мовленнєвими труднощами	73
Надія Охремчук, Людмила Котлова. Діагностика розвитку мовлення дошкільнят за допомогою методики "Словникова мобільність"	77
Валентина Перегудова. Безбар'єрний освітній простір в закладах позашкільної освіти	83
Ольга Поліщук, Людмила Котлова. Логопедична робота з розвитку лексико-граматичної сторони мовлення у молодших школярів	85
Юлія Пришляк, Галина Груць Сучасні підходи до створення освітньо-розвивального середовища	89
Світлана Рева. Інклюзія в освітньому середовищі у закладі фахової підготовки	92
Валентина Старополь, Олександр Борейко. Інклюзивне освітнє середовище закладу освіти	95
Оксана Шав'як, Ганна Лопатіна. Сенсорні ігри як засіб стимуляції зв'язного мовлення у дітей раннього віку	97

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Марія Гаврилюк, Оксана Федоренко. Особливості формування мовної компетентності на уроках англійської мови в учнів молодшого шкільного віку з мовленнєвими труднощами	100
Юлія Журавко, Ганна Лопатіна. Забезпечення психоемоційного добробуту батьків дітей з особливими освітніми потребами через організоване дозвілля	103
Тетяна Звіряк, Людмила Котлова. Теоретико-практичні засади впровадження інклюзивної освіти	105
Олександр Колишкін. Формування здоров'язбережувальної компетентності учнів з порушеннями психофізичного розвитку в умовах інклюзивної освіти	107
Олена Мартинчук. Співвідношення інклюзивної та спеціальної педагогіки у сучасному науковому дискурсі	110
Катерина Мельник, Світлана Яценко. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушенням мовлення в практиці діяльності асистента вчителя	113
Людмила Омельченко. Впровадження теорії множинного інтелекту в практику інклюзивної освіти	117
Олена Стрибак, Оксана Федоренко. Анімалотерапія як інноваційна технологія в логопедичній практиці: міжнародний та український досвід	120
Ірина Тямолова, Яценко Світлана. Методологічний інструментарій вивчення адаптивних здібностей молодших школярів з мовленнєвими порушеннями	123

Олена Мартинчук,

докторка педагогічних наук,
професорка кафедри спеціальної та інклюзивної освіти,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

СПІВВІДНОШЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ У СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Стрімкий розвиток інклюзивної освіти в Україні засвідчує утвердження нової педагогічної галузі – інклюзивної педагогіки, що забезпечує науково-методичний супровід цього процесу. Сьогодні вона виступає фундаментом підготовки фахівців зі сформованою компетентністю у сфері інклюзивного навчання. В основі професійної компетентності таких фахівців лежать цінності, знання та уміння, спрямовані на реалізацію принципів рівності, доступності й різноманітності в освіті [3; 4].

Як самостійна галузь сучасної педагогічної науки, інклюзивна педагогіка досліджує закономірності та цілеспрямовану практику навчання, виховання і розвитку всіх дітей в інклюзивному освітньому середовищі, а також пов'язані з цим педагогічні процеси й діяльність педагогів. Результати таких досліджень знаходять відображення у розроблених науковцями інклюзивних педагогічних підходах, що визначають теоретико-методологічні засади інклюзивної освіти та сприяють подальшому вдосконаленню практики її реалізації.

Розвиток інклюзивної педагогіки як науки відбувається в тісному взаємозв'язку з історично сформованими підходами до навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами. У кожній країні еволюція системи освіти для осіб із порушеннями розвитку та наукові дослідження в цій сфері певним чином впливали на формування концепцій і змісту педагогічної науки загалом. Тривалий час провідну роль у вивченні, теоретичній систематизації знань про закономірності розвитку, навчання та соціалізації дітей з особливими потребами відігравала спеціальна педагогіка. Саме вона заклала наукові основи розуміння природи відхилень у розвитку, методів корекційної роботи та створення спеціальних умов навчання. Водночас поява інклюзивної педагогіки не заперечує значення спеціальної педагогіки, а розширює її межі, спрямовуючи освітній процес на інтеграцію дітей з різними потребами у спільне освітнє середовище. У центрі її уваги – не обмеження, а потенціал і можливості кожної дитини, що зумовлює зміну акцентів у педагогічному мисленні від «виправлення» до «підтримки» розвитку.

Спеціальна педагогіка на теренах України пройшла тривалий шлях становлення – від поодиноких ідей та концепцій, які зароджувались, зникали, а згодом відроджувались у нових формах, – до формування окремого освітньо-наукового напрямку [5]. Нині, як зазначають зарубіжні дослідники, визначення спеціальної педагогіки не є однозначним, однак існує загальне розуміння, що це прикладна наука, яка досліджує питання освіти, виховання і професійної підготовки осіб, чиї освітні потреби не задовольняються у межах заходів, розроблених для більшості учнів. Спеціальна педагогіка намагається через наукові дослідження та їх практичну реалізацію знаходити педагогічні рішення, спрямовані на підтримку осіб з різними особливими освітніми потребами. Відповідно до усталеної логіки, як у вітчизняному, так і в зарубіжному контексті, спеціальна освіта розглядається як навчання, яке пропонується для тих учнів, які потребують спеціальної підтримки. Таким чином, спеціальна педагогіка орієнтована переважно на дослідження закономірностей і практики навчання

дітей з особливими потребами у спеціально організованих умовах, що підтверджується визначеннями цієї дефініції у сучасних вітчизняних підручниках із корекційної (спеціальної) педагогіки.

Водночас розвиток інклюзивної освіти зумовив появу нової парадигми педагогічного знання – інклюзивної педагогіки, яка не заперечує здобутків спеціальної педагогіки, а інтегрує їх у ширший контекст гуманістично орієнтованої освіти для всіх. Проте в науковому середовищі досі існують дискусії щодо доцільності виокремлення інклюзивної педагогіки як самостійної галузі педагогічної науки. Частина дослідників вважає, що поняття «інклюзивна освіта» є нечітким та оспорюваним. Так, Т. Лорман зазначає, що «освітні юрисдикції у всьому світі прийняли словник інклюзивної освіти (а це неправильний словник, але він є впізнаваним) і інвестували значні ресурси ... в те, щоб зробити школи більш інклюзивними..., однак виключення залишається реальною і справжньою загрозою» [2].

Зважаючи на те, що інклюзивна освіта є нечітко визначеною концепцією, можна передбачити, що й інклюзивна педагогіка / педагогіка інклюзивної освіти не має під собою реального підґрунтя, що забезпечувало б їй сталий розвиток. Однак результати досліджень провідних зарубіжних науковців (L. Florian, H. Linklater, T. Loreman) свідчать про зворотне: інклюзивна педагогіка поступово набуває рис самостійної науки, формує власний понятійно-категоріальний апарат і методологію, що забезпечує її стабільний розвиток у системі сучасної педагогічної думки.

Отже, розвиток інклюзивної педагогіки є закономірним етапом еволюції педагогічної науки, що відображає зміну суспільних пріоритетів – від ізоляції до включення, від акценту на корекції недоліків до визнання різноманіття та підтримки потенціалу кожної особистості. Її становлення не слід розглядати як заперечення спеціальної педагогіки, а як її логічне продовження та розширення, спрямоване на гуманізацію освітнього простору.

У цьому контексті постає питання про співвідношення інклюзивної та спеціальної педагогіки як двох взаємопов'язаних, але не тотожних галузей педагогічного знання. Обидві науки мають спільну мету – створення умов для повноцінного розвитку, навчання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами, проте відрізняються за предметом, завданнями, методологічними підходами та освітньою парадигмою. Спеціальна педагогіка зосереджується на корекційно-розвивальному аспекті навчання у спеціально створених умовах, тоді як інклюзивна педагогіка акцентує увагу на організації освітнього процесу в загальному середовищі, де кожна дитина є повноправним учасником навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Florian L. Conceptualising inclusive pedagogy: The inclusive pedagogical approach in action. *Inclusive pedagogy across the curriculum. International perspectives on inclusive education* / In J. Deppeler, T. Loreman, R. Smith; L. Florian (Eds.). London: Emerald Group Publishing, 2015. Vol. 7. P. 11–24. URL : https://www.pure.ed.ac.uk/ws/portalfiles/portal/22818553/Conceptualising_inclusive_pedagogy.pdf (дата звернення: 03.10.2025).
2. Loreman T. Pedagogy for Inclusive Education. 2017. URL : <https://oxfordre.com/education/display/10.1093/acrefore/9780190264093.001.0001/acrefore-9780190264093-e-148> (дата звернення: 03.10.2025).
3. Мартинчук О. Становлення і розвиток інклюзивної педагогіки як галузі педагогічного знання. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць*. 2016. Вип 7(1). С. 260–280.

4. Мартинчук О. Інклюзивна педагогіка в контексті розвитку сучасного наукового знання про освіту. *Освітологія: українсько-польський щорічник*. 2016. № 5. С. 147–151.

5. Таранченко О. Розвиток системи освіти осіб з порушеннями слуху в контексті поступу вітчизняної науки та практики : монографія. К. : О. Т. Ростунов, 2013. 483 с.